

Prima instanță: V. Buhnaci

Instanța de apel: M. Ciugureanu, E. Clim și B. Bîrcă

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

01 iulie 2015

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecător:

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Valentina Clevadi, Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală și Liliana Catan

examinînd recursurile declarate de avocatul Miroslav Șendrea în interesele Svetlanei Ouș și avocatul Boldescu Alexandr în interesele notarului public Viorica Nagacevschi,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarului public Nagacevschi Viorica privind declararea nulă a testamentului și a certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 februarie 2015, prin care apelul declarat de Tarlapan Alexandra a fost admis, casată hotărîrea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 03 decembrie 2013, fiind pronunțată o nouă hotărîre.

A C O N S T A T A T:

La 14 mai 2012 Tarlapan Alexandra a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Svetlanei Ouș cu privire la obligarea pîrtei de a prezenta originalul certificatului de moștenitor și declararea nulității certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că la 07 octombrie 1960, a fost încheiată căsătoria între Tarlapan Mihail și Tarlapan (Serghian) Alexandra. Din căsătoriei s-au născut copii Tarlapan Sergiu și Ouș (Tarlapan) Svetlana.

A precizat reclamanta că Tarlapan Mihail a fost proprietarul bunului imobil situat în mun. Chișinău, str. Plaiului, nr. 85 ce constituie teren pentru construcție cu suprafața de 0,073 ha, casă de locuit individuală cu suprafața de 122,7 m², construcție cu suprafața de 23,8 m² și construcție accesorie cu suprafața de 22,4 m², în baza hotărîrii Judecătoriei Populare r. Sovietic nr. 0 din 13 noiembrie 1989, certificat de moștenitor nr. 1-779 din 21

mai 1988, certificat de moștenitor nr. 1-781 din 21 mai 1988, decizia comitetului executiv r. Sovietic nr. 8/3.11 din 11 iulie 1989 și procesul verbal de recepție nr. 47 din 14 iulie 2000.

La 03 aprilie 2002 Tarlapan Mihail a decedat, decesul fiind trecut în registrul actelor de stare civilă la nr. 1424 din 05 mai 2002, fapt confirmat prin certificatul de deces eliberat de Oficiul Stare Civilă Chișinău.

Reclamanta Tarlapan Alexandra a mai precizat că în ziua decesului lui Tarlapan Mihail, de către notarul Nagacevski Viorica a fost autentificat Testamentul nr. 532 întocmit, aparent, din numele lui Tarlapan Mihail, care a servit temei de eliberare pe numele Svetlanei Ouș a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, în baza căruia, Ouș Svetlana și-a înregistrat dreptul de proprietate asupra imobilului din mun. Chișinău, str. Plaiului, nr. 85.

Consideră reclamanta că certificatul de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberat pe numele Svetlanei Ouș în baza căruia a fost înregistrat dreptul de proprietate a Svetlanei Ouș asupra imobilului sus-menționat, urmează a fi declarat nul de către instanța de judecată, deoarece după decesul lui Tarlapan Mihail, moștenitori cu drept la masa succesorală erau copiii Tarlapan Sergiu, Tarlapan (Ouș) Svetlana și soția Tarlapan Alexandra.

Susține reclamanta că după decesul lui Tarlapan Mihail ea a intrat de fapt în posesia bunurilor imobile identificate, astfel că și la momentul actual locuiește și administrează aceste bunuri, însă, contrar prevederilor Codului Civil, certificatul de moștenitor a fost eliberat numai pe numele lui Ouș Svetlana în condițiile în care ea, nu a renunțat la cota sa parte din moștenire și nici nu a dat acordul său la eliberarea certificatului de moștenitor legal pe numele Svetlanei Ouș asupra întregului bun imobil.

La 21 decembrie 2012, Tarlapan Alexandra a înaintat o cerere de modificare a acțiunii în care în calitate de pârît au fost indicați Ouș Svetlana și notarul public Nagacevski Viorica (f.d. 86-88, vol. I).

Solicită reclamanta Tarlapan Alexandra declararea nulității testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 întocmit din numele lui Tarlapan Mihail, deoarece, testamentul respectiv dispune de un consimțământ nematerializat conform rigorilor stabilite de lege, ceea ce afectează condiția obligatorie de valabilitate a unui act juridic.

Ulterior, la 18 martie 2013, Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu au depus o cerere de concretizare a cerințelor din acțiunea inițială (f.d. 124-126. vol. I).

Solicită reclamantii Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberate pe numele Svetlanei Ouș, deoarece, nulitatea testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 întocmit din numele lui Tarlapan Mihail atrage nulitatea certificatului de moștenitor enunțat supra.

Prin hotărîrea judecătorei Botanica mun. Chișinău din 03 decembrie 2013, cererea de chemare în judecată înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul public Nagacevski Viorica privind declararea nulă a

testamentului și a certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș, a fost respinsă ca tardivă (f.d. 174, vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 februarie 2015, apelul declarat de Tarlapan Alexandra a fost admis, casată hotărîrea Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 03 decembrie 2013, fiind pronunțată o nouă hotărîre, prin care s-a dispus declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberate pe numele Svetlanei Ouș (f.d. 14-20, vol. II).

La 26 martie 2015 avocatul Miroslav Șendrea în interesele Svetlanei Ouș și la 17 aprilie 2015 avocatul Boldescu Alexandr în interesele notarului public Viorica Nagacevski, au contestat cu recurs decizia instanței de apel, solicitînd admiterea acestora, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărîrii primei instanțe.

În motivarea recursurilor au indicat că decizia instanței de apel este ilegală, deoarece, instanța de judecată nu a constatat și elucidat toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, fiind aplicate eronat normele de drept material.

Instanța de recurs reiterează prevederile art. 434 CPC, care statuează expres că, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

De menționat, avînd în vedere că decizia recurată a fost pronunțată la 18 februarie 2015, iar recursurile au fost declarate la 26 martie 2015 și respectiv la 17 aprilie 2015, instanța de recurs constată că recursurile sunt declarate în termen.

La 04 mai 2015 în adresa intimaților Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu au fost expediate copiile recursurilor și la 22 mai 2015 în dresa Curții Supreme de Justiție a parvenit referința, prin care au solicitat declararea recursurilor ca fiind inadmisibile.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursurile declarate de avocatul Miroslav Șendrea în interesele Svetlanei Ouș și avocatul Boldescu Alexandr în interesele notarului public Viorica Nagacevski neîntemeiate și care urmează a fi respinse.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Din materialele cauzei rezultă cu certitudine că Tarlapan Alexandra s-a aflat în căsătorie cu Tarlapan Mihail, iar din relație a rezultat doi copii, fiul Tarlapan Sergiu și fiica Tarlapan (Ouș) Svetlana.

Actele pricinii certifică faptul că la 03 aprilie 2002, Tarlapan Mihail a decedat, iar în urma decesului, Ouș Svetlana a primit certificatul de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, în baza căruia a înregistrat pe numele său dreptul de proprietate asupra imobilului din mun. Chișinău, str. Plaiului, nr. 85, compus din teren pentru construcție cu suprafața de 0,073 ha, casă de locuit individuală cu suprafața de 122,7 m², construcție cu suprafața de 23,8 m² și construcție accesorie cu suprafața de 22,4 m², care aparține cu drept de proprietate lui Tarlapan Mihail.

La 14 septembrie 2012 Tarlapan Alexandra a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva lui Ouș Svetlana cu privire la declararea nulității certificatului de moștenitor, nr. 3457 din 08 octombrie 2002.

Ulterior, la 21 decembrie 2012, Tarlapan Alexandra a înaintat o cerere de modificare a acțiunii, în care în calitate de pîrît a fost indicat Ouș Svetlana și notarul Nagacevski Viorica, prin care a solicitat declararea nulității testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 întocmit din numele lui Tarlapan Mihail, iar la 18 martie 2013, Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu au depus o cerere de concretizare a cerințelor acțiunii, prin care au solicitat declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberat pe numele lui Ouș Svetlana.

Prin hotărîrea Judecătorei Botanica mun. Chișinău din 03 decembrie 2013, cererea de chemare în judecată înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul Nagacevski Viorica privind declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberat pe numele lui Ouș Svetlana, a fost respinsă ca tardivă, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 februarie 2015, apelul declarat de Tarlapan Alexandra a fost admis, casată hotărîrea Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 03 decembrie 2013, fiind pronunțată o nouă hotărîre, prin care s-a dispus declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberate pe numele Svetlanei Ouș.

Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că, concluzia instanței de apel, despre necesitatea admiterii acțiunii înaintate de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul public Nagacevski Viorica privind declararea nulă a testamentului și a certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș, este justă, ea avînd la bază cumulul dovezilor administrate în cadrul dezbaterilor judiciare, cărora le-a fost dată aprecierea juridică cuvenită, în conformitate cu prevederile art.130 CPC. Actul de dispoziție a instanței de apel a fost adoptat cu respectarea normelor de procedură și cu aplicarea corectă a normelor de drept material.

Instanța de recurs menționează că este neîntemeiat argumentul recurenților precum că acțiunea înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul public Nagacevski Viorica privind declararea nulă a testamentului și a certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș este tardivă.

În acest sens, Colegiul menționează că pe parcursul examinării pricinii în prima instanță, sa stabilit că certificatul de moștenitor legal a fost eliberat în baza testamentului nr. 532, autentificat la biroul notarului Nagacevski Viorica la 03 aprilie 2002, reclamanta la 21 decembrie 2012 a înaintat o cerere de modificare a acțiunii în care în calitate de pîrît a fost indicat Ouș Svetlana și notarul Nagacevski Viorica, solicitînd declararea nulității testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 întocmit din numele lui Tarlapan Mihail, iar la 18 martie 2013, Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu au depus o cerere de concretizare a cerințelor acțiunii, prin care au solicitat declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03.04.2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberat pe numele lui Ouș Svetlana.

Instanța de recurs consideră oportun de a reitera prevederile art. potrivit art. 74 din Cod Civil (în redacția Legii din 26 decembrie 1964), termenul general de prescripție pentru apărarea printr-o acțiune a drepturilor încălcate ale unei persoane, este de trei ani, iar potrivit art. 79 din CC, termenul de prescripție începe să curgă de la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său.

Iar potrivit prevederilor art. 267 alin. (1) Cod Civil (în redacția Legii din 06 iunie 2002), termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani, iar potrivit art. 272 alin. (1) Cod Civil, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

Colegiul instanței de recurs remarcă corectitudinea poziției primei instanțe prin care a constatat aplicabilitatea prevederilor art. 6, alin. (2) Cod Civil (în redacția Legii din 06 iunie 2002), care statuiază expres că legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare.

Prin urmare, instanța de apel corect a stabilit că reclamantii au aflat despre testamentul contestat, în cadrul ședinței de judecată a primei instanțe, prin urmare, cererea de chemare în judecată înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul Nagacevschi Viorica privind declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, a fost depusă în interiorul termenului de prescripție stabilit la art. 74 Cod Civil (în redacția Legii din 26 decembrie 1964) și art. 267 Cod Civil (în redacția Legii din 06 iunie 2002).

În continuare, instanța de recurs punctează faptul că obiectul acțiunii este declararea nulă a testamentului nr. 532 din 03 aprilie 2002 și a certificatului de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, eliberate pe numele Svetlanei Ouș, astfel, urmează a fi aplicate prevederile Codului Civil în redacția din 1964, fapt corect stabilit de instanța de apel.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție analizând situația de fapt din prezenta speță, în raport cu probele anexate la dosar, consideră oportun de a reitera prevederile art. 568 Cod Civil (în redacția Legii din 26 decembrie 1964), orice cetățean poate lăsa prin testament toate bunurile sale sau o parte din ele (inclusiv mobilierul obișnuit din casă și obiectele de uz casnic) uneia sau mai multor persoane, atât celor care fac parte, cât și celor care nu fac parte din cercul moștenitorilor legali, precum și statului sau diferitelor organizații de stat, cooperatiste și obștești. Testatorul poate lipsi prin testament de dreptul de succesiune pe unul, pe câțiva sau pe toți moștenitorii legali.

Instanța de recurs menționează că consimțământul, ca element obligatoriu la încheierea unui act juridic, este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic, și este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ.

În acest sens, Colegiul menționează că este neîntemeiat argumentul recurenților precum că fișa medicală de staționar a bolnavului nr. 6289/470 întocmită de Spitalul Clinic Municipal „Sfânta Treime”, cât și Raportul de Expertiză Medico-Legală nr. 213 din 30 iunie 2014, prin care s-a constatat că Tarlapan Mihail, pe parcursul zilei de 03 aprilie

2002 nu a fost în stare să conștientizeze acțiunile sale, privitor perfectării testamentului pe numele lui Ouș Svetlana, nu puteau influența în nici o măsură asupra legalității hotărârii pronunțate, odată ce, instanța de fond s-a expus doar asupra respectării de către reclamantă a termenului de prescripție extinctivă la depunerea acțiunii în instanța de judecată.

Or, potrivit prevederilor art. 357 CPC - hotărârile susceptibile de apel pot fi atacate, pînă a rămîne definitive, în instanță de apel care, în baza materialelor din dosar și a celor prezentate suplimentar, verifică corectitudinea constatării circumstanțelor de fapt ale pricinii, a aplicării și interpretării normelor de drept material, precum și respectarea normelor de drept procedural, la judecarea pricinii în primă instanță, iar potrivit art. 385, alin. (1), lit. c) CPC - instanța de apel, după ce judecă apelul, este în să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărîrea primei instanțe, emițînd o nouă hotărîre.

În consecutivitatea ideilor, instanța de recurs menționează că avînd la bază fișa medicală nr. 6289/470 eliberată de IMSP Spitalul Clinic Municipal “Spînta Treime” eliberat pe numele bolbănavului Tarlapan Mihail și Raportul de Expertiză Medico-Legală nr. 2013 din 20 iunie 2014-30 iunie 2014, instanța de apel corect a concluzionat că Tarlapan Mihail nu putea să-și exprime consimțămîntul nici într-un fel privind perfectarea testamentului, iar Ouș Svetlana a acționat cu rea credință, și contrar prevederilor legale a dobîndit testamentul nr. 532 din 03 aprilie 2002 și certificatul de moștenitor nr. 3457 din 08 octombrie 2002, pe cînd dreptul la bunul imobil situat în mun. Chișinău, str. Plaiului, nr. 85 îl dețineau copiii Tarlapan Serghei, Ouș (Tarlapan) Svetlana și soția acestuia Tarlapan Alexandra.

Mai mult decît atît, Colegiul precizează că pentru validitatea testamentului, nu este suficient ca testatorul să aibă “de jure” capacitate deplină de exercițiu, fiind necesar a avea și responsabilitate în fapt, adică să poată să conștientizeze acțiunile sale, să le dirijeze, fiind în stare să aprecieze efectele juridice ale acțiunilor sale. Persoana care nu poate aprecia efectele juridice ale manifestării sale de voință din cauza dereglărilor psihice, alienației sau debilității mintale, stării vremelnice de inconștientă, hipnozei, beției alcoolice, folosirii de stupefiante etc. nu poate dispune prin testament, împrejurarea că testatorul nu avea discernămint în momentul întocmirii testamentului se poate dovedi prin orice mijloc de probă, chiar dacă declarația de voință a fost cuprinsă într-un testament autentic.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a scoate în relief și prevederile art. 570 Cod Civil (în redacția Legii din 26 decembrie 1964), care statuiază expres că minorii sau copiii incapabili de muncă ai celui ce a lăsat moștenirea (inclusiv cei înfiați), precum și soțul și părinții (înfiatorii) incapabili de muncă și cei ce erau întreținuți de defunct moștenesc, independent de conținutul testamentului, cel puțin două treimi din cota, ce s-ar fi cuvenit fiecăruia din ei în caz de succesiune legală (cotă obligatorie). La stabilirea mărimii cotei obligatorii ce ține seama și de valoarea bunurilor succesoriale, formate din mobilierul obișnuit din casă și obiectele de uz casnic.

De menționat că pentru a proteja pe anumiți moștenitori legali, cei mai apropiați defunctului, împotriva liberalităților excesive ale celui care lasă moștenirea, legiuitorul a stabilit că o parte din moștenire, li se cuvine acestora în mod imperativ.

Prin urmare, instanța de recurs menționează că Tarlapan Alexandra a intrat în posesia bunurilor imobile identificate și dispune de o parte din moștenirea lăsată de către Tarlapan Mihail, care nu poate fi periclitată de nici un al moștenitor.

În concluzie instanța de recurs menționează că, este legală decizia Curții de Apel Chișinău din 28 februarie 2015 din care motive urmează a fi menținută.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel este legală, iar argumentele invocate de către recurent sunt neîntemeiate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a respinge recursurile declarate de avocatul Miroslav Șendrea în interesele Svetlanei Ouș și avocatul Boldescu Alexandr în interesele notarului public Viorica Nagacevschi și a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Se resping recursurile declarate de avocatul Miroslav Șendrea în interesele Svetlanei Ouș și avocatul Boldescu Alexandr în interesele notarului public Viorica Nagacevschi.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 28 februarie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Tarlapan Alexandra și Tarlapan Sergiu împotriva Svetlanei Ouș și notarul public Nagacevschi Viorica privind declararea nulă a testamentului și a certificatului de moștenitor, eliberate pe numele Svetlanei Ouș.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Valentina Clevadi

Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală

Liliana Catan